

Trøndelag Arbeiderparti

Program 2023 - 2027

Innhold

Innledning.....	1
Klima – trygg og rettferdig omstilling.....	5
Utdanning og kompetanse.....	6
Folkehelse og livsmestring.....	12
Kultur, idrett og friluftsliv.....	12
Næring – verdiskaping basert på våre naturgitte forutsetninger	17
Samferdsel - veg, kollektivtransport og bredbånd	21

I Trøndelag løser vi de store oppgavene sammen

Trøndelag har nå vært samlet som ett fylke siden 2018. En sammenslåing som har styrket oss som region og har vist at sammen har vi fått til mer enn vi kunne hver for oss. For Trøndelag Arbeiderparti spiller fylkestinget en viktig og avgjørende rolle for utviklingen av regionen fremover. Fylkeskommunens rolle som regional samfunnsutvikler blir viktig når de store politiske målene skal nås. Sammen med kommunene og arbeidslivet i Trøndelag skal fylkeskommunen ha et overordnet blikk for utviklingen av Trøndelag. Vi har dårlig tid på oss, skal vi lykkes med å kutte klimagassutslippene og få til en grønn vekst med nye arbeidsplasser. Vi må jobbe sammen.

For Arbeiderpartiet ligger våre politiske verdier i bunn for alt politisk arbeid. Friheten til å leve gode liv i et samfunn som gir alle like muligheter kommer ikke av seg selv. Det må legges til rette for det gjennom gode politiske beslutninger. For Trøndelag Arbeiderparti er det viktig at politikken vi gjennomfører sørger for at alle skal få like muligheter og leve gode liv.

Gjennom en skole som gir alle like muligheter legger vi grunnlaget for at alle kan lykkes og leve gode liv. Derfor vil skole alltid være det viktigste politikkområdet i fylkestinget for Trøndelag Arbeiderparti. Trøndelag er kjent for sine gode videregående skoler nært der folk bor. Den desentraliserte skolestrukturen skal ligge fast.

Vi vil at Trøndelag skal ta sitt ansvar ved å kutte utslippene med 55 % innen 2030 og Trøndelag skal bli klimanøytralt innen

samme år. Det er kort tid til. Vi må intensivere arbeidet og få ned utslippene raskt. Dette vil kreve mye av oss i Trøndelag og vi må finne løsninger som gjør at vi lykkes i fellesskap.

Vi er åpne for samarbeid med alle som vil samarbeide med oss på dette grunnlaget og vil føre en ansvarlig økonomisk politikk. Dette innbefatter ikke et samarbeid med Høyre, Venstre og FrP. Vår ungdomsbevegelse, AUF og fagbevegelsen er våre nærmeste samarbeidspartnere.

Slik vil vi utvikle hele Trøndelag

Ressursene fra havet, elvene, jorda, skogen og fjellet gir grunnlag for bærekraftig verdiskaping og spredt bosetting i hele Trøndelag. Kombinert med forsknings- og teknologimiljøer i verdensklasse, har Trøndelag unike muligheter til å lede an i det grønne skiftet. Trøndelag Arbeiderparti skal de neste fire årene ta Trøndelag videre. Vi skal sørge for at nye næringer vokser på skuldrene til eksisterende industri og næringsliv. Teknologimiljøene, havkompetansen, et mangfoldig næringsliv og innovasjonsklyngene gjør Trøndelag godt posisjonert som en testarena og laboratorium for grønn teknologi og industri.

Vi skal gjøre Trøndelag klimanøytral innen 2030 gjennom å skape jobber og kutte utslipp. Dette blir mulig med et seriøst arbeidsliv og nok tilgang til arbeidskraft – i både privat og offentlig sektor.

Vårt mål er å få alle med på ny-industrialiseringen der vi bygger opp bærekraftige næringer og sterke lokalsamfunn. Vi skal bruke den offentlige

innkjøpsmakten for å sikre konkurransekraft for bedriftene, stimulere til innovasjon og bidra til å bygge opp nye grønne verdikjeder.

Behovet for mer arbeidskraft i Trøndelag er akutt og må tas tak i nå sammen med partene i arbeidslivet. Det må utdannes flere fagarbeidere, og terskelen for å tilegne seg ny kompetanse må bli lavere for alle arbeidstakere.

Vi har fem ambisjoner for Trøndelag fram mot 2030:

- Alle våre ungdommer skal komme seg gjennom videregående opplæring med et vitnemål eller fagbrev. En fullføringsgaranti skal innføres.
- Sikre nok arbeidskraft i et seriøst arbeidsliv, sørge for å skape flere læreplasser og bidra til kompetansepåfyll til arbeidsfolk gjennom hele arbeidslivet.
- Trøndelag skal fortsatt være en rik kraftregion slik at vi kan skape nye arbeidsplasser, øke verdiskapingen og styrke trønderske lokalsamfunn.
- Bli klimanøytrale ved å kutte utslipp og skape nye grønne jobber.
- Være en tydelig regional samfunnsutvikler og ta på oss en klar ombudsrolle for trønderne.

Likestilling og inkludering

For oss er det en sentral verdi at alle skal ha like muligheter til å lykkes og at alle skal kunne være den man er. Dessverre ser vi fortsatt at dagens samfunn preges av diskriminering av minoriteter og ujevn fordeling av makt og muligheter mellom kjønn og grupper. Vi vil aldri tillate diskriminering på grunn av etnisitet, kjønn, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse eller

seksuell orientering. Vi vil alltid ta kampen for et mangfoldig, inkluderende og likestilt samfunn for alle.

Utdanningsvalgene er fortsatt i stor grad kjønnsdelt. Dette er utfordrende fordi mange yrker da kun rekrutterer fra halvparten av befolkningen. Det trengs kraftfulle tiltak for å få bukt med denne kjønnsdelingen og gjøre det lettere å velge utradisjonelt.

I en urolig verden skal Norge fortsette å ta ansvar ved å ta imot mennesker som er på flukt og trenger beskyttelse. Framtidas inkluderingspolitikk krever at vi viser solidaritet med hverandre, uavhengig av bakgrunn, etnisitet og religion.

Et inkluderende samfunn tar vare på og legger til rette for alle som i hele eller deler av livet har særskilte utfordringer med nedsatt funksjonsevne. Ved universell utforming og individuell tilrettelegging, vil flere kunne få et bedre liv og større muligheter til å bidra med sin kompetanse og arbeidskraft.

Arbeidsliv – fylkeskommunen som arbeidsgiver og innkjøper

Arbeiderpartiet er garantisten for et seriøst og velorganisert arbeidsliv i Trøndelag. Et arbeidsliv hvor den norske modellen med samarbeid mellom arbeidsgiver og arbeidstakere legges til grunn, og der det stilles strenge krav til seriøsitet ved offentlige anskaffelser.

Trøndelag fylkeskommune skal være en ansvarlig og god arbeidsgiver. Arbeiderpartiet vil prioritere arbeidet for å bygge heltidskultur og kvalitet i tjenestene vi tilbyr, og utlysning i 100 % stilling. Ved eventuell innleie og kjøp av tjenester, må

det foreligge et ekstraordinært behov for kompetanse.

Vi skal bruke vår innkjøpsmakt for å styrke den norske modellen og det seriøse arbeidslivet. Dette krever opplæring og kompetanseheving. Vi vil videreføre og styrke ordningen med LO-koordinator i fylkeskommunen. Vi vil at fylkeskommunen skal inngå et aktivt samarbeid med Skatteetaten, Arbeidstilsynet og partene i arbeidslivet for deling av kunnskap og informasjon.

En viktig del av oppfølgingen av arbeidsgivers ansvar, er tiltak for å øke de ansattes kompetanse. Dette er viktig for å ha høy kvalitet og effektivitet i arbeidet. Dette må gjelde alle ansatte, og omfatte tilbud om å ta fagbrev eller kompetansebevis for de som mangler dette, samt videreutdanning.

Arbeiderpartiet er opptatt av at fylkeskommunen skal kunne tilby arbeid til mennesker som av forskjellige grunner har nedsatt funksjonsevne. Dette vil kreve tilrettelegging av forskjellig art, men vil være et viktig signal til samfunnet omkring oss.

Arbeiderpartiets mål er at fylkeskommunen tar inn lærlinger i et betydelig omfang, selv om ikke alle fag kan dekkes. Endelig er det viktig for Arbeiderpartiet å arbeide for likelønn, økt antall kvinner med lederansvar og endring av et kjønnsdelt arbeidsliv.

Det politiske arbeidet og ombudsrollen

Trøndelag Arbeiderparti vil tydeliggjøre fylkeskommunens rolle i utviklingen av Trøndelag. Det betyr at Arbeiderpartiets politiske engasjement på fylkesnivå skal gå utover de sakene som kun gjelder det oppgaveansvaret som fylkeskommunen har. Vi skal kjempe for flere oppgaver til fylkeskommunen og vi skal kjempe for saker som angår trønderne.

Fylkeskommunen som et folkevalgt organ vil ha større legitimitet til å fatte politiske beslutninger som i dag skjer hos Statsforvalteren og direktorat.

Rollen som regional samfunnsutvikler krever engasjement og tilstedeværelse i saker som angår hele fylket. Med et overordnet blikk for utviklinga av fylket må fylkeskommunen ta en ombudsrolle på et bredere saksområde. I saker som ligger til statlig nivå, men som i høyeste grad er lokale kreves det stor påvirkningskraft. Fylkeskommunen skal ta en samlende rolle for trønderne i dette arbeidet.

Det er viktig at vi styrker det politiske arbeidet i fylkeskommunen og får tydeliggjort det ansvaret som ligger til politisk nivå. Om et tilstrekkelig flertall i fylkestinget vil endre styringsform til parlamentarisme er vi åpne for det, om det skjer på en måte som sikrer inkluderende politiske prosesser frem mot beslutninger i fylkestinget. Og innenfor de økonomiske rammene som i dag brukes til politisk aktivitet.

Klima – trygg og rettferdig omstilling

Klimakrisen er vår tids største utfordring og vil kreve mye av oss. Ifølge det internasjonale energibyrået og FNs klimapanel ligger verden etter i arbeidet med å nå klimaforpliktelsene våre om 1,5-gradersmålet.

Trøndelag Arbeiderparti er utålmodige. Vi skal skape jobber og kutte utslipp. Utslippene skal halveres innen 2030 og ned til netto null i 2050 målt mot 2005. Gjennom fylkeskommunale klimabudsjett og -regnskap, samt handlingsplaner med konkrete tiltak, skal vi sørge for at fylkeskommunen selv kutter sine utslipp med minst 55% innen 2030. I tillegg skal vi bruke vår innkjøpsmakt og bidra til at kommunene og arbeidslivet i Trøndelag også kutter sine utslipp.

I de årene Arbeiderpartiet har styrt Trøndelag har vi stadig tatt nye skritt på vei mot lavere utslipp. Nye lav- og nullutslippsløsninger er valgt innenfor transportområdet og utviklingen av en ren nullutslipps hurtigbåtflåte pågår. Mer miljøvennlig asfalt prøves ut og velges når vi asfalterer veiene våre og skolene våre produserer mer energi enn de bruker.

Klimaarbeidet må gjennomføres på en måte hvor vi raskt kutter utslipp samtidig, som at folk skal føle trygghet og rettferdighet i omstillingen: Trygghet for arbeid, klima, natur og økonomi.

Klimapolitikk må være en ramme rundt all annen politikk. I fremtiden vil de tryggeste arbeidsplassene være natur- og klimavennlige. Dersom fornybar industri skal bli konkurransedyktig trengs

kompetanse og kapital. Med de riktige

grepene kan vi bygge morgendagens klimavennlige industri på skuldrene til dagens olje- og gassnæring. Arbeidsplassene er en viktig del av klimaløsningen.

Energifylket Trøndelag

Norsk og trøndersk vannkraft har gitt og gir oss en enestående mulighet til trygg og rimelig tilgang på energi for innbyggerne, for industri- og næringsutvikling og er god klimapolitikk. Men behovet for fornybar energi er sterkt økende og må forvaltes klokt.

Det vil være en viktig oppgave for oss å støtte ny energiproduksjon og kraftfulle ENØK-tiltak. Skal vi lykkes med nye grønne industrietableringer er vi helt avhengig av mer fornybar kraft som kan tas i bruk raskt.

Vi vil ta initiativ til å lage en energiplan for Trøndelag som skal legge føringene for utbygging av ny kraft og nettinfrastruktur samtidig som den inneholder valg om hvordan fremtidig strømforbruk skal benyttes.

I Trøndelag har vi bygd ut mye vindkraft. Det finnes potensiale for mer energi fra fornybare energikilder og oppgradering av eksisterende vannkraft. Ny fornybar energiproduksjon på land må etableres der det allerede er berørt natur og der det alle selvstyret er enig i etablering. Vi må ha en storstilt utbygging av havvind også utenfor Trøndelag.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- legge frem et veikart med konkrete tiltak for hvordan fylkeskommunen skal kutte sine egne utslipp med 55% mot 2030.
 - i samarbeid med kommuner og arbeidslivet gjøre Trøndelag klimanøytralt innen 2030.
 - at alle nye større fylkeskommunale bygg skal produsere mer energi enn de bruker og at det skal ses på økt produksjon av energi på eksisterende bygningsmasse.
 - lav- og nullutslippsløsninger innenfor transportsektoren skal være en del av alle nye anbud.
 - bruke de regionale utviklingsmidlene til å få frem ideer som kutter utslipp og skaper jobber gjennom å kreve at alle som skal ha midler må synliggjøre hvordan dette bidrar til et klimanøytralt Trøndelag.
 - styrke arbeidet for sirkulærøkonomi ved blant annet å prioritere reparasjon og oppgradering av bygg, halvere matsvinn,
 - legge til rette for gjenbruk og utlåns- og låneordninger lokalt.
 - utarbeide en energiplan for Trøndelag.
 - ha en storstilt satsing på havvind også utenfor Trøndelag.
 - at det skal bygges ut mer fornybar energi i form av vann, vind- og solenergi samt grunnvarme i Trøndelag. Ny energiproduksjon skal gjøres gjennom utbedring av allerede eksisterende kraftverk eller i allerede utbygde og berørte områder.
- at byggeprosesser skal gjøres så utslippsfrie som mulig.

Utdanning og kompetanse

Utdanning er vår viktigste sak. For å gi alle våre elever muligheter til å mestre sine liv, er det beste virkemidlet en god offentlig skole. Vi skal ta godt vare på ungdommene våre, ruste dem for både livet og arbeidslivet, og bidra til at de fullfører videregående. Og gjennom det, sørge for tilgang på arbeidskraft i hele Trøndelag. I vår felles skole skal det være plass til mangfold, innovasjon og skaperkraft.

Det er viktig for Arbeiderpartiet at flest mulig av våre elever kan bo hjemme lengst mulig. Det styrker distriktene å ha videregående skoler i sine regioner. Arbeiderpartiet vil beholde nærskoleprinsippet, opprettholde den desentraliserte skolestrukturen og verne om skolene våre i Trøndelag.

Våre skoler har betydning langt ut over de årene elevene går her. De er viktige kompetansearbeidsplasser. Her sikres arbeidslivet kompetanse og rekruttering av framtidig arbeidskraft, og her er det muligheter for etterutdanning.

Store endringer i elevtall og skjev befolkningsutvikling i Trøndelag er utfordrende. Tett dialog mellom arbeidslivet, opplæringskontorene og skolene er viktig for å kunne treffe så godt som mulig på hvilke tilbud som skal lyses ut på den enkelte skole.

Det viktigste verktøyet for å sikre en desentralisert skolestruktur i Trøndelag er å beholde nærskoleprinsippet. Arbeiderpartiet vil opprettholde den desentraliserte skolestrukturen.

Arbeiderpartiet mener at etablering av kommersielle privatskoler er en trussel mot den offentlige skolestrukturen. Slike etableringer kan true eksistens og tilbud av skoler både i Trondheim og distriktene.

Arbeiderpartiet i regjering vil utarbeide en tillitsreform for skolen, i samarbeid med skolene. Det handler om å gi lærerne mer tid til lærerarbeid, bedre muligheter til kompetansepåfyll og mindre byråkrati og rapportering. Det handler om å vise mer tillit til lærerne og deres faglige arbeid. Dette arbeidet skal vi følge opp. Lærere med tid til oppfølging er en av de viktigste enkeltfaktorene for å lykkes med gjennomføring. For å støtte opp om dette, er det viktig å bygge laget rundt eleven med yrkesgrupper med ulik kompetanse og fagbakgrunn. Fagarbeiderens rolle i skolen må styrkes.

For at elevene skal kunne gjennomføre er det en forutsetning at det er nok lærlingeplasser. Sammen med Yrkesopplæringsnemnda i Trøndelag skal vi lage strategier og iverksette tiltak som sikrer lære-plasser tilpasset behovene i vår region. Arbeiderpartiet vil ta initiativ at det etableres forpliktende avtaler mellom fylkeskommunen og arbeidslivet med mål om å øke antall lære-plasser i fylket. Fylkeskommunen skal også forplikte seg i å ta imot flere lærlinger.

Trøndelag Arbeiderparti vil jobbe for at den praktiske opplæringen i videregående skole blir styrket og at alle våre elever skal kunne gjennomføre og fullføre sitt skoleløp.

Kampen mot frafall - en fullføringsgaranti

Fullført videregående opplæring er det beste grunnlaget for tilknytning til arbeidslivet og aktiv deltakelse i samfunnslivet. Noe av det viktigste vi kan gjøre, er å sørge for at våre ungdommer går ut av videregående skole med kompetanse og erfaringer som gjør dem rustet for et liv etter skolen.

Elever som faller ut av skolen uten å ha fullført og bestått videregående opplæring er ikke bare et tall i statistikk. Det er mennesker som risikerer å få store utfordringer senere i livet; i arbeidslivet, på boligmarkedet, med helsa. Vi vil derfor ta grep for å øke andelen som gjennomfører ved å innføre en garanti som forplikter hele organisasjonen til å følge opp kampen mot frafall.

Vi vil prioritere målrettede tiltak som sikrer at alle får likeverdige muligheter til å gjennomføre og fullføre skolen. Ingen skal gå gjennom skolen uten å bli sett, fulgt opp og veiledet. Vår ambisjon er at alle skal lykkes med videregående opplæring, og vi skal ha nulltoleranse for å gi opp elever. Vi har ingen å miste.

Trøndelag Arbeiderparti vil jobbe for økt kvalitet på opplæring i bedrift. Bedre og tettere oppfølging av lærlingene fra fylkeskommunen og opplæringskontorene blir en viktig del av denne jobben, i tillegg til å sikre gode rammebetingelser for prøvenemndsarbeid. Det bør jobbes aktivt for å få representanter fra arbeidstakerorganisasjonene inn i styrerepresentasjon til opplæringskontorene.

Det å sikre at alle elever og lærlinger har et

trygt og godt læringsmiljø henger tett sammen med gjennomføring. Et godt læringsmiljø fremmer mer enn trivsel, helse og en positiv sosial utvikling. Det fremmer også den faglige læringen. Vi vil derfor prioritere arbeidet med psykisk helse i videregående skole i denne perioden.

En skolehelsetjeneste som fremmer fysisk og psykisk helse

Skolehelsetjenesten er et av de viktigste lavterskeltilbudene vi har, både for å gi ungdom noen å snakke med hvis de har det vanskelig, men også ved å forebygge fysiske og psykiske vansker. Det er behov for å videreutvikle en utvidet skolehelsetjeneste og få enda tettere samarbeid mellom den psykiske helsetjenesten i kommunene, fylket og staten.

Alle skal få den hjelpen man trenger, når man trenger den. Ingen skal møte en stengt dør når man trenger hjelp. Vi vil derfor styrke arbeidet med ungdommens psykiske helse i den videregående skolen, og vil jobbe for økt bemanning for skolehelsetjenesten i tråd med Helsedirektoratets anbefalinger for nasjonal bemanningsnorm. Målet er å ha en helsesykepleier på hver skole hver dag.

Det er nær sammenheng mellom mobbing og vår psykiske helse. I Trøndelag skal det være nulltoleranse for mobbing på våre skoler.

Skolemat

For oss er det viktig at alle elever skal ha de samme mulighetene til å lykkes uavhengig av hvor man kommer fra og størrelsen på lommeboka til foreldrene. Hva elevene inntar av mat i løpet av skoledagen

påvirker i stor grad hvordan de presterer på skolen, deres personlige helse og hvilke holdninger de har til ulik mat. Når 60 000 norske elever ikke har med matpakke til skolen, fører det til økte forskjeller i skolen.

Mat på skolen er et effektivt grep for bedre folkehelse og bedre læring. Sunn skolemat gir bedre konsentrasjon, kan forbedre skoleresultatene og skaper fellesskap ved at alle elever samles rundt et felles måltid. Mat på skolen vil sørge for at alle barn får et ordentlig måltid om dagen, og dette vil utjevne sosiale helseforskjeller. Å sørge for at både voksne og barn spiser mer frukt og grønt er noe av det mest målrettede vi kan gjøre for å bedre norsk folkehelse. Gratis skolefrukt gir varig økt inntak av frukt og grønt hos barn og unge.

Eksamen

Trøndelag Arbeiderparti mener at en god vurderingspraksis er viktig for at våre elever og lærlinger skal forstå hva som skal læres og hva som forventes av dem. Elevenes medvirkning i læringsprosesser må vektlegges. Dagens eksamensordning, hvor dagsform i stor grad påvirker resultatet, må vurderes og derfor vil vi at nye prøveformer og mappevurderinger utredes og at det gjennomføres forsøk med ny eksamensordning i Trøndelag i løpet av perioden.

Entreprenørskap

Elever og lærere blir engasjert og motivert av å jobbe skapende og kreativt. Vi vil styrke kontakten mellom utdanningsinstitusjonene og arbeidslivet, for å kunne utnytte arbeidslivet som læringsarena bedre. Dette vil også sikre gode holdninger og bred kunnskap om entreprenørskap i skolen.

Ungt Entreprenørskap (UE) har gode programmer og satsinger som våre videregående skoler skal bruke. UE skal være et godt verktøy for hvordan entreprenørskap er en metode for god opplæring og gründerskap.

Trøndelag høyere yrkesfagskole

Arbeiderpartiet vil ha flere stolte fagarbeidere og flere karriereveier for de mange med yrkesfaglig bakgrunn. Derfor satser vi på kvalitet og flere studieplasser i fagskolene. Fagskolene er arbeidslivets utdanning. De er tett på behovene og gir gode kvalifikasjoner som raskt kan tas i bruk i industrien. Vi vil gjøre mulighetene innenfor fagskolene bedre kjent i Trøndelag og gi fagskolene en viktigere rolle i den livslange læringen i tett samarbeid med partene i arbeidslivet.

Sikre regionen nok arbeidskraft og kompetanse

Vi har en rekordlav ledighet i fylket, noe vi skal være godt fornøyde med. Det gjør at en av de største oppgavene vi står foran i årene som kommer er å sikre regionen nok arbeidskraft. I både privat og offentlig sektor er etterspørselen stor. I tillegg skal nye industrier vokse frem som en konsekvens av den grønne omstillingen. Det skal kuttes utslipp og skapes jobber. Alle disse nye initiativene vil kreve mye ny arbeidskraft.

Vi trenger derfor en kraftfull satsing på gjennomføring av videregående opplæring og sikre at de som kan som står utenfor arbeidslivet kommer i arbeid.

I tillegg vil Trøndelag Arbeiderparti at fylkeskommunen skal ta initiativ til å igangsette et arbeid for å tiltrekke ny utenlandsk arbeidskraft gjennom initiativet «*Work and live in Trøndelag*». «*Work and*

live in Trøndelag» skal støtte opp under et velorganisert arbeidsliv, og sikre et seriøst, inkluderende og mindre byråkratisk arbeid med tilførsel av ny utenlandsk arbeidskraft til Trøndelag.

Trøndelagsmodellen

Trøndelagsmodellen er Trøndelag fylkeskommune og NAV Trøndelag sin felles strategi for å gi unge utenfor arbeidslivet opplæring og jobb. Denne strategien er med på å sikre sårt tiltrengt rekruttering til bransjer med behov for arbeidskraft. Trøndelag Arbeiderparti vil jobbe for at stadig flere ungdommer og unge voksne i ledighetskø hos NAV får mulighet til å starte et skreddersydd og komprimert fagbrevløp gjennom Trøndelagsmodellen.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- videreføre vår desentraliserte skolestruktur og sikre nærskoleprinsippet.
- innføre en fullføringsgaranti i Trøndelag.
- styrke fellesskolen og si nei til kommersielle privatskoler.
- jobbe for enda bedre rutiner for overgangen mellom ungdomsskolen og videregående skole.
- forplikte kommunene og fylkeskommunen til mer samarbeid om tidlig innsats og forebygging av frafall.
- etablere en modell for “praksissenter” i Trøndelag sammen med næringsliv og kommuner hvor elever fra ungdomsskolen, videregående skoler og lærere kan prøve yrkesfag.
- gjennomføre et utstyrsløft ved våre videregående skoler.
- skaffe flere læreplaner i Trøndelag.
- tilrettelegge for flere skreddersydde opplæringsløp i samarbeid med partene i arbeidslivet og NAV.
- jobbe for at lærere får mer tid til oppfølging og veiledning i skolen.
- sette av mer tid for lærere som har opplæring med elever i bedrift.
- følge opp strategi for minoritetsspråklige i fylkeskommunen.
- dra veksler på arbeidet som gjøres i prosjektet “Inkluderende Innherred” for å finne de beste løsningene for kvalifisering av innvandrere i Trøndelag.
- følge opp at elever som trenger det får tilrettelagt undervisning, spesialundervisning og et godt psykososialt miljø.
- øke helsesykepleierbemanningen i samarbeid med kommunene.
- ha gratis bind og tamponger på de videregående skolene.
- videreutvikle en utvidet skolehelsetjeneste og få enda tettere samarbeid mellom den psykiske helsetjenesten i kommunene, fylket og staten.
- heve kompetansen om psykisk helse i sektoren.
- ha nulltoleranse for mobbing på våre skoler.
- jobbe for at alle videregående skoler har et gratis, sunt og variert skolemåltid, hver dag.
- jobbe for gratis skolefrukt hver dag på alle videregående skoler.
- utrede alternativer til dagens eksamensordning. Utredningen må se både på hvordan nye prøveformer og mappevurderinger kan innføres.
- sende søknad og gjennomføre forsøk med alternative eksamensordninger.
- ha Ungt Entreprenørskap som en viktig samarbeidspartner og jobbe for å styrke finansiering av ordningen.
- jobbe for at entreprenørskap i skolen

skal vektlegges mer.

- gjøre fagskoler til en mer attraktiv karrierevei ved å øke kunnskapen om fagskolesektoren
- ta initiativ til og igangsette et arbeid for å tiltrekke ny utenlandsk arbeidskraft gjennom initiativet «Work and live in Trøndelag».
- jobbe for at flere bransjer innlemmes i Trøndelagsmodellen og får mulighet til å rekruttere nye fagfolk.
- gjennomføre en underveisevaluering av Trøndelagsmodellen.

tverrfaglig samarbeid mellom etater og frivillige organisasjoner.

Folkehelse og livsmestring

Trøndelag Arbeiderparti vil bidra til en samfunnsutvikling som fremmer god folkehelse for alle. Sosial ulikhet i helse er et rettferdighetsproblem og bidrar til ubalanse i samfunnet og forsterker det sosiale skille mellom folk. Psykiske vansker er et stort helseproblem hos barn og unge i dag, og vi har sett en økning etter de to årene med pandemi.

Både HUT og Ung-data viser at psykiske lidelser, særlig blant ungdom er et økende problem. To år med pandemi kan se ut til å forsterke dette, vi vet enda ikke alle konsekvenser for barn og unge etter nedstengningen. For Arbeiderpartiet er det viktig å følge denne utviklingen tett og iverksette tiltak der det er nødvendig.

Vi ser også at samfunnsendringen med søkelys på kropp og helse har gitt oss ulike utfordringer. Skal vi lykkes med å forebygge blant annet livsstilssykdommer, trengs en mobilisering for folkehelsa samt gode og lett tilgjengelige aktiviteter i lokalmiljøet.

Aktive og inkluderte innbyggere er bra for den enkeltes helse, og bra for et aktivt og attraktivt lokalsamfunn.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- jobbe for at alle kommuner har et godt kultur - og fritidstilbud som tidlig fanger opp og inkluderer barn og unge med behov for ekstra støtte til å mestre hverdagen.
- støtte kommunenes folkehelsearbeid ved å bidra til kompetanseheving rundt

Kultur, idrett og friluftsliv

Hvordan hadde hverdagene våre vært uten kunsten, kulturen, idretten og frivilligheten? Det er her opplevelser skapes og deles og det er her vi får inntrykkene som krydrer livene våre, enten som mottakere eller ved å delta og skape noe selv. Forskning og erfaring har vist at kultur er et viktig fundament for å bygge gode samfunn. Deltakelse i et rikt kulturtilbud virker forebyggende mot psykisk uhelse, og skaper arena for tilhørighet og samarbeid. Kultur og idrett er derfor to viktige grunnpilarer innen folkehelse, og bør spille aktive roller i folks liv.

Det er viktig å gjøre kultur tilgjengelig slik at alle har samme muligheter. Vi vil jobbe for et åpent, inkluderende og mangfoldig kulturliv i hele Trøndelag, hvor det legges til rette for et kontinuerlig samspill mellom den profesjonelle og den frivillige kulturen. Det betyr et mangfoldig kulturliv med møteplasser som favner både barn, voksne og eldre. I Trøndelag kryr det av kulturuttrykk som skaper møteplasser mellom mennesker. Det skaper bolyst, utviklingstrang, opplevelser, og for noen også en arbeidsplass og grunnlag for næringsutvikling.

Sørsamisk språk og kultur

Sørsamisk er en viktig del i det språklige og kulturelle mangfoldet vi har i Trøndelag. Trøndelag Arbeiderparti vil styrke samarbeidet med det sørsamiske miljøet

og følge opp våre forpliktelser i samarbeidsavtalen med Sametinget. Arbeiderpartiet vil støtte språksentrene på Snåsa, Røyrvik og Røros. Vi har et spesielt ansvar for å ivareta det sørsamiske språket ved å støtte sørsamisk litteratur, læremidler og kultur. Vi vil støtte opp under arbeidet for å få kulturscene på plass. ved Saemien Sijte.

Fylkesbiblioteket

Bibliotekene har en viktig rolle i å utjevne sosiale forskjeller. Fylkesbiblioteket bidrar gjennom sitt arbeid til gode bibliotektenester og bibliotekfaglig kompetanse i hele fylket, gjennom samarbeid med kommunene, kompetanseheving og nettverksbygging. Arbeiderpartiet vil styrke biblioteket ytterligere som møteplass og arena for kulturelt mangfold. Gode arealer og digitale verktøy vil derfor være viktig.

Museene

De tre konsoliderte museene i fylket (Museene i Sør-Trøndelag- MiST, Museet Midt og Stiklestad Nasjonale kultursenter-SNK) er viktige institusjoner for formidling av våre tradisjoner, vår kultur og vår historie. Alle de tre museene har store behov for magasin- og bevaringskapasitet. Vi vil jobbe for at et fellesmagasin for museumssektoren kommer på plass. MiST jobber med etablering av et nytt museum for kunst og form i Trondheim. Trøndelag Arbeiderparti mener det snarest må komme en avklaring på hvor det nye museet skal etableres, slik at det kan det kan jobbes for å få finansiering av bygget over statsbudsjettet og en rask byggestart.

I 2030 skal vi markere at Norge har bestått som ett rike i 1000 år. SNK gitt rollen som navet i markeringa. Vi har store

forventninger til 2030-markeringa, og vi skal arbeide for at hele Trøndelag og landet ellers skal ta del i den. Markeringa av Norge som ett rike i tusen år gir en god mulighet for å bygge kunnskap og refleksjon rundt vår historie som nasjon, hvilken betydning den har for framtiden og hvordan vi vil at samfunnet skal bli.

Kulturmiljø

Vår region har mange kulturmiljø av stor norsk kulturhistorisk verdi. I disse kulturmiljøene finner vi ulike kulturminner fra materielle til immaterielle. Det er fylkeskommunen som har ansvar for å ta vare på kulturminnene, og for å utvikle og tilrettelegge aktiviteter som bidrar til å føre kulturarven videre.

Trøndelag Arbeiderparti vil at fylkeskommunen fortsetter det gode arbeidet på kulturmiljø i samarbeid med kommunene og private eiere. I vår kulturarv og våre kulturmiljø ligger store muligheter for reiselivsutvikling, opplevelser, trivsel, bokvalitet, friluftsliv og folkehelse.

Kulturmiljøene på Røros er oppført på UNESCOs verdensarvliste. Det påhviler Trøndelag et spesielt ansvar for aktivt å ivareta og formidle verdensarv-verdiene i tråd med Verdensarvkonvensjonen.

Profesjonell kunst og kunstnere

Trøndelag skal være attraktivt for kunstnere og en motor for det profesjonelle kunst- og kulturområdet. Vi ønsker å få flere til å lykkes og få flere i befolkningen til å leve av kunsten, og ikke minst styrke visuell kunst. Dette må sees i sammenheng med både rammebetingelsene og de ulike tilskuddsordningene i Norsk Kulturråd.

Trøndelag Arbeiderparti vil fortsatt prioritere og støtte opp under de regionale kulturinstitusjonene for å gi et godt og bredt tilbud til hele Trøndelag.

Turneteateret i Trøndelag er et viktig virkemiddel for å få profesjonell kultur ut til hele fylket. For Arbeiderpartiet er det viktig at staten følger opp og øker sin tilskuddsandel. Andre viktige verktøy for å nå ut til hele Trøndelag er Fylkesmusikerne, Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken.

Spel, friluftsteater og det frivillige kulturfeltet

Spel og friluftsteater er med på å fortelle historien om Trøndelag, samtidig som kunstneriske krefter tar opp dagsaktuelle temaer i samspill med lokale aktører. Lokale frivillige aktører forenes, noe som gjenspeiles i dugnad, identitet og samhold i lokalsamfunn.

Spel og friluftsteater er også viktige for å synliggjøre kulturminner og kulturmiljø som attraksjoner, opplevelser og ressurser i lokalsamfunn. Uten de frivillige i kulturfeltet vil kulturopplevelsene bli fattigere. Trøndelag Arbeiderparti vil derfor jobbe for å styrke ordningene for lokale teaterlag og revylag.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- se på en ordning for støtte til å ruste opp kulturhusene i fylket.
- videreutvikle DKS og den kulturelle spaserstokken.
- styrke bibliotekjenesten som møteplass og sted for utvikling av leselyst og lese- og skriveferdigheter og inkludering.
- at fylkeskommunen utvikler en god forvaltning og formidling av våre kulturminner og bistår kommunene i

Trøndelag med kulturmiljøarbeidet.

- støtte spel og friluftsteater innenfor aktuelle økonomiske rammer.
- arbeide for at flere oppgaver på kulturfeltet overføres til fylkeskommunen.
- jobbe for å styrke ordningene for lokale teater- og revylag.
- arbeide for etablering av museum for kunst og form i Trondheim
- arbeide for å få på plass kulturscene ved Saemien Sijte.
- styrke samarbeidet med det sørsamiske miljøet og følge opp våre forpliktelser i samarbeidsavtalen med Sametinget.

Idrett

Trøndersk idrett er en merkevare, men vi utfordres fra mange hold, både innenfor sommer- og vinteridrettene. Trøndelag skal beholde hegemoniet i norsk idrett, og vi skal arbeide strategisk for dette gjennom å anerkjenne og legge til rette for den store frivillige innsatsen innenfor idretten. Gjennom tippemiddelordningen vil Arbeiderpartiet styrke anlegg, idrettshaller og arenaer i hele Trøndelag. Vi skal ha et sterkt søkelys på bredde og et allsidig tilbud i våre anlegg. En nylig rapport viser at investeringer i idrettsanlegg gir en tredoblet samfunnsøkonomisk effekt.

Idretten skal være for alle og gjenspeile mangfoldet i samfunnet. Vi vil støtte opp under det arbeidet som gjøres av Paraidrettssenteret i Trøndelag som har stor betydning i et folkehelseperspektiv.

E-sport har hatt stor oppblomstring de siste årene, og har vært viktig for enkelte grupper i samfunnet. Mange barn og unge har et stort nettverk i spillmiljøet og en anerkjennelse av E-sport er viktig for inkludering og mangfold også i idretten.

Trøndelag Arbeiderparti mener at Trøndelag skal være den opplagte kandidaten for både små og store idrettsarrangement og vil stille seg bak søknader til internasjonale mesterskap. For at idrett skal være tilgjengelig for alle, uansett bakgrunn og størrelse på lommeboka, er det avgjørende at deltakelse i idrett og fritidsaktiviteter ikke blir for kostbart. Trøndelag Arbeiderparti vil bruke erfaringene fra prøveperioden av gratis leie av fylkeskommunale lokaler for å vurdere effekten av dette.

Friluftsliv

Allmennhetens tilgang til norsk natur er viktig for Arbeiderpartiet. Alle skal ha mulighet til å drive friluftsliv og helsefremmende, trivselsskapende og miljøvennlig aktivitet i nærområdet og i naturen ellers. Derfor vil Arbeiderpartiet sikre allmennheten tilgang til gode rekreasjonsområder og bidra med ordninger som gjør turstier lett tilgjengelige. Jakt og fiske har sterke tradisjoner i Trøndelag og Arbeiderpartiet vil at fylkeskommunen, sammen med jakt-, fiske- og friluftslivsorganisasjonene skal bidra til å gjøre det enda mer attraktivt. Arbeiderpartiet vil fortsette å løfte pilegrimssatsingen både i innlandet og på kysten.

Frivillighet

Frivilligheten er helt avgjørende i våre lokalsamfunn. Det gjelder innen friluftsliv, integrering, folkehelse, kultur, idrett, omsorg og andre områder. Det å delta som frivillig har også en egenverdi, som at det gjør godt for vår helse å bidra til fellesskapet og føle tilhørighet. Frivilligsentralene rundt omkring i lokalsamfunnene er svært avgjørende for

mange grupper i samfunnet. I mange små kommuner gjør de en uvurderlig innsats for kommunens innbyggere og for Arbeiderpartiet er dette arbeidet viktig og fortsatt støtte opp under.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- at leie av fylkeskommunale lokaler er gratis for barn og unge.
- jobbe for at alle barn og unge skal kunne delta i breddeidrett, korps og andre fritidsaktiviteter, uavhengig av økonomiske forutsetninger og hvor de bor.
- støtte opp under arbeidet til Paraidrettssenteret i Trøndelag.
- støtte arbeidet med Norsk Idrettspolitisk arena.
- følge opp Idrettspolitisk erklæring
- anerkjenne e-sport som en viktig del i idretten og utarbeide en e-sport-strategi for Trøndelag.
- gjøre jakt, fiske og friluftsliv allment tilgjengelig gjennom partnerskaps-avtaler, samt bistå kommuner og frivillige organisasjoner med å etablere turstier som er tilgjengelige for alle.
- anerkjenne frivillighetens innsats i det trønderske samfunnet, innenfor en rekke områder, ikke minst folkehelse, idrett, kultur, integrering, omsorg, friluftsliv m.m.
- arbeide for å øke fylkeskommunens støtte til frivillige lag og organisasjoner.
- bruke Frivillighetsmeldingen som skal utarbeides som et verktøy for å løfte frivilligheten i hele Trøndelag etter pandemien.
- støtte opp under Frivilligsentralene og deres arbeid.
- styrke og utvikle etablerte utstyrssentraler med vedlikeholdsmidler samt utvikle en opplæringsarena for utstyrsbruk.

Tannhelse

Trøndelag Arbeiderparti er opptatt av å ha et godt tannhelsetilbud over hele fylket gjennom fylkeskommunens tannklinikker.

Derfor må det jobbes aktivt og langsiktig med å sikre nok tannleger. De offentlige tannklinikkene skal ha tilbud til de som har rett på fri tannbehandling, men også til befolkningen for øvrig. Den varslede tannhelsereformen kan gi enda flere rett til fri tannbehandling og Trøndelag Arbeiderparti vil sørge for at de fylkeskommunale tannklinikkene står klar til å utvide tilbudet. TKMidt er fylkeskommunens eget kompetansesenter for tannhelsetjenesten.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- opprettholde et godt tannhelsetilbud over hele fylket.
- ha søkelys på rekruttering av tannleger til distriktet, gjennom gode praksisordninger og god informasjon til tannlegestudenter.
- være først ute med å innføre fri tannbehandling til nye grupper om Staten utvider tilbudet.
- styrke TKMidts kompetansearbeid.

Næring – verdiskaping basert på våre naturgitte forutsetninger

Naturressursene er grunnlaget for alt liv og for vår felles verdiskaping i Trøndelag. Det er vår grunnholdning at de store naturressursene tilhører fellesskapet. All bruk av fellesskapets ressurser skal komme lokalsamfunnet til gode i form av levende bygder, aktivt jordbruk, fiskeri og havbruk, arbeidsplasser og tilgang på investeringskapital og hele fylket skal tas i bruk.

Trøndelag sitter på mange av løsningene for framtidens behov. Ved siden av industri basert på naturressurser, har fylket annen betydelig virksomhet innen mekanisk industri, foredlingsindustri, teknologi-bedrifter og tunge kompetansemiljøer som gir bidrag til vårt næringsliv.

Teknologimiljøene, havkompetansen, et mangfoldig næringsliv og innovasjonsklyngene gjør Trøndelag godt posisjonert som Norges fremste testarena og laboratorium for grønn teknologi og industri. Ambisjonen om å bli klimanøytral, vil sammen med en aktiv næringspolitikk og bruk av innkjøpsmakten i det offentlige, både sikre konkurransekraften for bedriftene – men også skape innovasjoner

vi trenger i det grønne skiftet.

Fylkeskommunens regionale utviklingsrolle skal brukes aktivt i samarbeid med kommuner og næringsliv. Gjennom de regionale utviklingsmidlene skal det settes fart på grønn vekst og målet om at Trøndelag skal skape jobber og kutte utslipp.

17

Nye industrier og nye arbeidsplasser

For oss er det viktig å bidra til at en endring av olje- og gassindustrien i mer miljø- og klimavennlig retning, kombineres med gode rammebetingelser. Næringen har bidratt stort til trøndersk verdiskaping og vil gjøre det i mange år fremover. Kompetansen som ligger i disse arbeidsplassene, må brukes i omstillingen til nye næringer. Da må det jobbes målrettet med gründerskap og innovasjon.

Trøndelag har et særskilt fortrinn for etablering av nye næringer og nye bedrifter basert på forsknings- og utdanningsmiljøene og de naturbaserte ressursene og næringene som finnes i regionen. Norge har som nasjonal ambisjon å øke eksporten fra fastlandet med 50 % innen 2030, og vi trenger flere bedrifter som vokser seg store for å nå målet. Trøndelag skal bidra til denne måloppnåelsen ved å støtte opp under gründermiljø, etablering av nye bedrifter og virkemidler for skalering av vekstselskaper slik at flere trønderske selskaper etablerer seg som internasjonale teknologiselskaper.

Tilgang til kapital, arbeidskraft og riktig kompetanse skiller seg ut som særlige barrierer for etablering av nye bedrifter og skalering av vekstselskaper. Det er stor risiko forbundet med tidligfase-investeringer, men vi ser også at flere bedrifter enn før lykkes. Det er derfor avgjørende at det identifiserte kapitalgapet

for investeringer særlig i tidlig fase, de neste årene blir tettet, med etablering av nye – eller styrking av eksisterende investeringsfond.

Landbruk

Både pandemien og krigen i Ukraina har vist oss betydningen av et eget bærekraftig landbruk. Med egen matproduksjon i hele landet vil Norge stå sterkt i møte med fremtidige kriser. Landbruket har stor samfunnsmessig betydning som matprodusenter, men også gjennom sysselsetting iblant annet transportsektoren og foredlingsindustrien. For vårt parti er det viktig at det trønderske landbruket tar sin del i å øke nasjonens selvforsyning av mat.

Landbruksnæringen har fortsatt store utfordringer når det gjelder bærekraft, både økonomisk og økologisk. Små og mellomstore bruk legges ned eller blir sammenslått med andre bruk. Stordriftsfordelene uteblir, og mange har ikke inntjening nok til å betale leid arbeidskraft eller betjene sine lån. I tillegg kommer kostnadsøkningen både på kunstgjødsel og drivstoff.

Landbruket trenger ordninger som gjør det lønnsomt å drive og som gir bonden forutsigbarhet for ferie og fritid. Slike ordninger er viktig for rekruttering til yrket og for å styrke landbrukets rolle i det grønne skiftet.

Det er også andre utfordringer, kutt i utslipp av klimagasser, vern om dyrket og dyrkbar jord og beitebruk på innmark og utmark. Her handler det om muligheter og rammer for utnytting og utvikling, ikke minst å få fram betydningen beiting har for klimaet i positiv retning. Her vil vi løfte fram fylkeskommunens viktige rolle i

samarbeid mellom næringen, utdanningsinstitusjoner og forskning.

Arbeiderpartiet vil følge utviklingen i distriktslandbruket nøye og påvirke nasjonal landbrukspolitikk gjennom vårt arbeid i Fylkestinget.

Bærekraftig havbruk- og fiskerinæring

Fiskeri- og sjømatnæringen er bærebjelken i store deler av kyst-Norge, og den fremste forutsetningen for bosetting en rekke steder langs kysten. Fiske har alltid vært viktig for Trøndelag og er fortsatt betydelig, selv om antall båter og fiskere er redusert. Moderne, større båter og mer rasjonell drift preger dagens næring. Da oppdrettsnæringa ble etablert for om lag 50 år siden, var Trøndelag tidlig ute og er i dag helt i fremste rekke både nasjonalt og internasjonalt på oppdrettsvolum- og eksport.

Kysten har størst vekst i folketall og verdiskaping i Trøndelag utenom Trondheim. Det er stor innovasjons- og utviklingskraft i disse miljøene – som også inkluderer en stor leverandørnæring. Arbeiderpartiet vil fortsette å støtte opp om fiskeri- og havbruksnæringene. Spesielt vil vi styrke arbeidet med rekrutteringen til fiskerinæringen gjennom prosjektet VARP.

Laks er bærekraftig mat i en verden som blir flere folk og hvor jord- og ferskvannsressurser er truet. Det er behov for å produsere mer mat i havet samtidig ta vare på våre lakseelver og villaksen. Selv om næringen i dag gir mindre avtrykk på natur- og klima, kan den bli bedre. Den økte produksjonen i havet kan ikke gå på bekostning av villaksstammen. Trøndelag har ambisjoner om å produsere

eget fôrprotein, til erstatning for soya. Det kan vi gjøre gjennom dyrking i havet, på jorda eller ved å bruke skogen.

Regional foredling og matberedskap

Matproduksjon fra fiske og havbruk, jordbruk, reindrift, utmarka og fjellet bidrar til et stort mangfold og volum. Vi vil ha lokal matproduksjon i hele Trøndelag. Å sørge for matproduksjon, foredling og distribusjon fordelt ut i hele regionen vil sikre tilgang til mat til befolkningen i hele landet.

Næringsmiddelindustrien er Norges største fastlandsindustri, og en sentral del av verdikjeden for trygg mat og kvalitetsvarer til forbrukerne. Derfor er det viktig med relevant kompetanse og innovasjon innenfor næringsmiddelindustrien, tett knyttet til kunnskapsmiljøer som InnoCamp i Steinkjer, Nord universitet, NIBIO og Mære landbruksskole, Blått kompetansesenter i Frøya, Havbruksparken i Flatanger og InnovArena i Nærøysund m.fl. Vi må bygge videre på samvirkemodellen med Tine, Nortura og Felleskjøpet og andre produsent-eide samvirkebedrifter som grunnlag for en desentralisert næringsmiddelindustri og landbruk.

Skogbruk

Arbeiderpartiet er opptatt av skogbruket som en betydelig næring i Trøndelag, både som et tillegg for gårdsbrukene, men ikke minst som en viktig ressurs for tradisjonell bruk og foredling. Skogen er viktig som råstoff for bioenergi og andre, nye produkter. Her er det fortsatt behov for videre forskning og utvikling. Skogen har dessuten en viktig funksjon i klimasammenheng.

Det er derfor avgjørende at det satses videre på skogbrukets infrastruktur og miljøriktige alternative driftsmetoder, utbedring av flaskehalsar og forsterkning på offentlig vegnett og utskipingskaier/tømmerterminaler. Arbeiderpartiet støtter opp om satsingen på skogpådrivere.

Mineraler

Det grønne skiftet vil kreve tilgang på mineraler. Norge har betydelige mineralressurser på land og til havs. Økt internasjonal etterspørsel etter mineraler og metaller gjør dette til en framtidsnæring med stort eksport-potensiale for Norge og Trøndelag. I Trøndelag har NGU nylig gjennomført en stor geologisk undersøkelse som viser potensialet som ligger under bakken i regionen vår. Arbeiderpartiet vil jobbe aktivt for at Trøndelag skal få til økt utvinning av mineraler samtidig som vi sikrer god miljøforvaltning. Vi vil også jobbe opp mot nasjonale myndigheter for å få til en langt sterkere nasjonal politikk for å fornye bergvervskompetansen, sikre ny drift uten skader på miljøet og ivareta nasjonal styring på bergvervksressursene.

Sirkulærøkonomi

Økt gjenbruk av ressurser er bra for både miljøet og økonomien. Det handler om å bygge opp et produksjons- og forbrukssystem som tar vare på ressurser, bygger opp nye verdikjeder og skaper arbeidsplasser. Satsing på å ivareta eksisterende bygg fremfor å bygge nytt, på produsentansvar, design for gjenbruk, bruk av kompetanse for å utvikle nye løsninger på tvers av næringer og klyngetenkning fremmer en økonomi tuftet på mer gjenbruk og samarbeid. Sirkulærøkonomi gir store muligheter for ny næringsvirksomhet, ikke minst i distriktene

og i nærhet av de naturgitte ressursene. Kunnskap og teknologi er viktige forutsetninger for å finne metoder for å resirkulere restmaterialene og hvordan disse kan brukes.

Bioøkonomi

Trøndelags komplette verdikjeder innen skogbruk, maritim sektor, jordbruk og næringsmiddelindustri gir en unik posisjon til å skape store verdier fra bioøkonomien. Foredling av biologiske ressurser og produksjon av biogass og andre produkter er smart for både klimaet og økonomien. Kompetansemiljøene og næringsklyngene i Trøndelag er allerede godt i gang med å utvikle produkter og løsninger for byggenæringen, helseindustrien, havbruksnæringen, kjemikalier, papir, tekstil og en rekke andre områder.

Rovviltbestanden og beitenæringene

Trøndelag Arbeiderparti vil ta vare på rovvilt i norsk natur. Samtidig har vi en todelt målsetting om både å ha levedyktige rovviltstammer og aktivt beitebruk. Gjennom beiting i utmarka høstes det store forverdier som bidrar til å øke sjølforsyningen i Norge. Konfliktnivået mellom rovviltforvaltningen og beitenæringene må dempes.

Situasjonen for beitenæringene, reindrift og sauedrift, har ikke bedret seg i fylket etter rovviltforliket i Stortinget i 2011. Bruken av utmarka til beiting har vært preget av store tap og konflikter med forvaltningen. Dette handler særlig om uttak av skadedyr som gjør skade i beiteprioriterte soner, men også om bestandsovervåking. Næringene peker på at rovviltforliket fra 2011 ikke etterleveres på disse områdene.

Arbeiderpartiet vil følge opp disse sakene i den regionale rovviltnemda og overfor egen regjering og vår stortingsgruppe.

Opplevelsesnæringene – reiseliv og trøndersk mat

Arbeiderpartiet skal bidra til utvikling av trøndersk reiseliv som næring, kombinert med satsing på trøndersk mat. Trøndelag med sine fantastiske råvarer skal være Nord-Europas matregion nummer en. Reiselivsnæringen er samtidig en viktig distriktsnæring og har et stort potensial for å skape arbeidsplasser i hele fylket. Vi vil stimulere reiselivsnæringen til helårsturisme, med forutsigbare arbeidsforhold og bærekraftige løsninger.

Opplevelsesnæringer er sterkt voksende. Arbeiderpartiet har tro på å knytte tettere bånd mellom kulturliv, matprodusenter og reiseliv gjennom kompetanseutvikling, markedsføring og samarbeid om destinasjoner. Den økende interessen for Trøndelag som matdestinasjon gir unike muligheter.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- at det skal settes fart på omstillingen til fornybarsamfunnet: Fra en olje- og gassbasert økonomi til næringer bygd på fornybare, biologiske ressurser samt ny kunnskap og teknologi
- føre en aktiv politikk som støtter opp under relevante initiativ for utvikling av gründermiljøene og for å overkomme kjente barrierer for innovasjon.
- styrke Trøndelag som en hub for innovasjon og teknologi for å øke arbeidsmarked-attraktiviteten og talent-tiltrekningen til regionen fra andre land.
- følge utviklingen i distriktslandbruket nøye og sørge for at fylkeskommunen

følger opp sitt tillagte ansvar, og målbære næringens behov overfor staten

- legge til rette for at Trøndelag skal kunne øke næringspotensialet fra skogbruk og ivareta skogens funksjon i klimasammenheng
- løfte fram havbruk, fiske og fiskeindustri som svært viktige næringer i Trøndelag, og bidra til utvikling og vekst med vekt på bærekraft
- utvikle en kulturbasert næringspolitikk.
- at Stortingets rovviltforlik skal etterleves, og at uttak av skadedyr i beiteprioriterte soner må intensiveres
- forvaltningen av rovdyr skal ikke være til hinder for en aktiv bruk av utmarksressursene og levende lokalsamfunn
- være en pådriver for en miljømessig forsvarlig utvikling av mineralnæringen, og arbeide for forutsigbare og gode rammevilkår
- at det skal innføres en egen avgift på bærekraftig mineralutvinning som kompensasjon for natur- og miljøinngrep, som stimulans for tilrettelegging for utvinning, ikke økt skatt.
- at fylkeskommunen skal bidra til utvikling av reiseliv som næring, kombinert med satsing på trøndersk mat
- legge til rette for økt næringsvirksomhet langs trøndelagskysten med basis i fiskeri- og oppdrettsnæringa.
- arbeide for bedre utnyttelse av

restråstoffer i all matvareproduksjon- og foredling.

- stimulere til innovasjon og bruk av ny teknologi i fiskeri- og oppdrettsnæringen gjennom et marint verdiskapingsprogram
- jobbe for at laksenæringen forsynes med kortreist fôrprotein innen 2030
- øke innsatsen på rydding av plast og annet avfall på kysten.
- resirkulere brukt plast og andre ressurser på avveier og legge til rette for at dette kan omdannes til nye produkter.
- legge til rette for gjenvinning av og gjenbruk byggematerialer.
- Skape markeder for restråstoff og sirkulære produkter gjennom krav i offentlige innkjøp

Samferdsel – veg, kollektivtransport og bredbånd

I bygd og by, ved skog, fjell og fjord er det vi trøndere bor, og alle skal vi ha de samme muligheter til å ta del i verden, uansett hvor vi velger å bosette oss. En god infrastruktur er en grunnleggende faktor som gjør dette mulig, og er avgjørende for vekst og utvikling i hele Trøndelag. Innbyggere og næringsliv skal ha et godt, hensiktsmessig og miljøvennlig transporttilbud, og folk skal mulighet til å kommunisere med omverden på nett og telefon. Vi vil arbeide for gode og balanserte løsninger i denne sektoren.

Transport

Arbeiderpartiet sitt mål er at flere skal ha mulighet til å komme seg dit man skal og samtidig kunne ta klimavennlige valg i sin hverdag. Derfor skal kollektivtilbudet i Trøndelag styrkes, ikke bygges ned ved å ta i bruk nye systemer og måter å reise på, for eksempel bildeling, el-sykler eller pendlerbåter langs kysten.

Trøndelag har gått foran i arbeidet med å kutte klimautslipp i sjøtransporten. Erfaringene har vist oss at gjennom å kutte utslipp, skaper vi også jobber og nye norske industrieventyr langs kysten vår. For å nå vårt mål om et klimanøytralt Trøndelag innen 2030, skal vi i samarbeid med staten sikre at alle ferger, hurtigbåter og busser oppgraderes og kutter utslippene, der det er hensiktsmessig.

Vi skal legge til rette for en levedyktig taxinæring gjennom å se offentlige transportinnkjøp på helse, skoleskyss og tilbringertjeneste i en helhet.

Miljøpakken

Miljøpakken i Trondheimsområdet bidrar til at vi ikke bruker fritiden vår på å stå i bilkø, men heller kommer oss raskt og effektivt til jobb, skole og aktiviteter på fritiden. Når flere tar buss, går eller sykler, blir det kortere kø for dem som må kjøre bil. Derfor ligger nullvekstmålet fast – biltrafikken skal ikke øke selv om byen vokser. Vi skal bygge nye veier, knutepunkt og snarveier som reduserer kø og klimautslipp og som gjør byregionen mer attraktiv for alle som bor der.

Bane

Arbeiderpartiet er utålmodige etter et bedre togtilbud gjennom hele Trøndelag. Bane er et viktig og effektivt transportsystem som må utvikles for at vi skal nå klimamålene våre. Derfor skal vi arbeide videre for å redusere reisetid, øke antall avganger og elektrifisere de delene av banenettet hvor lokomotivene fremdeles går på fossilt drivstoff. Vi mener det er spesielt viktig å sikre et hyppigere og raskere togtilbud mellom Stjørdal og Melhus med en utvidelse til Støren på sikt. I tillegg vil Arbeiderpartiet ha en vesentlig forbedring av tilbudet på Innherred gjennom å etablere et eget «Innherredstog» på Trønderbanen mellom Åsen og Grong, med flere avganger.

Lufttransport

Overføringen av ansvaret for kortbanenettet til fylkeskommunen er gjennomført og Trøndelag er en stor region som er avhengig av at folk og varer kan

transporteres raskt og effektivt i fylket vårt, også i luftrommet. Arbeiderpartiet vil fortsette å jobbe for at kortbanenettet blir en bedre og enda mer effektiv transportløsning i Trøndelag. Utviklingen av ny teknologi innen flytransporten gjør kortbanenettet mest aktuell for utprøving.

Digital infrastruktur

Bredbånd og mobilnett binder Trøndelag sammen og er avgjørende for bosetting og arbeidsplasser i hele landet.

Arbeiderpartiet ønsker å gjøre tilgang på nett til en rettighet på lik linje med strøm. Derfor skal vi i Trøndelag i samarbeid med staten, sikre alle husstander tilgang til høyhastighetsbredbånd i løpet av få år. I områder av fylket hvor det ikke er grunnlag for kommersiell utbygging, skal det innføres leveringsplikt.

Vi vil også jobbe for at mobildekningen i fylket må bli bedre, særlig gjelder dette langs ferdselsårene på land og sjø.

Fylkesvegene

Fylkesvegene er avgjørende for å opprettholde bosetting og næringsliv. Vegnettet må være i god stand og i en forfatning som bidrar til at folk, varer og tjenester kommer seg rundt i fylket vårt på en trygg og god måte. Skal vi lykkes med en god regional utvikling må vi ha et fylkesvegnett som er trafiksikkert og fremkommelig.

Arbeiderpartiet vil i sterkere grad vri mer av pengebruken over mot drift og vedlikehold og mindre investeringsprosjekter. Et godt vedlikeholdt vegnett vil også bidra til miljøgevinster både når det gjelder ressursbruk i driften, bruk av våre naturressurser, men også for den enkelte som skal bruke vegnettet i det daglige. Arbeiderpartiet er garantisten for at et

godt samarbeidet mellom fylket, kommuner, næringsliv og arbeidsfolk bidrar i utviklingen av fylkesvegene til det beste for lokalsamfunnene våre.

Fylkeskommunen må jobbe tett opp mot Stortinget og Regjering for å intensivere arbeidet med å fjerne risikoområder og jobbe målrettet med å øke de statlige bidragene til rasutsatte strekninger i Trøndelag.

Involvering og samhandling med entreprenører og arbeidsfolk

Summen av kompetanse og erfaring hos vegavdelingen i fylkeskommunen, entreprenørene og arbeidsfolket er enorm, men den må koordineres og utnyttes på en mye bedre måte enn det vi gjør i dag.

Arbeiderpartiet vil derfor øke involveringen av entreprenører og arbeidsfolk. Dette vil bidra til nye innovative løsninger og effektiv bruk av ressursene som brukes for å drifte og vedlikeholde vegnettet.

Vi vil fortsatt at det skal stilles krav om tariffavtaler i fylkeskommunens oppdrag slik det gjøres i dag, men vil også se på en utvidelse til andre områder. Seriøsitetskrav med erfaring fra tidligere anbud på alle myndighetsnivå er under utarbeidelse og fylkeskommunen skal ligge først i løypa i dette arbeidet.

Arbeiderpartiet vil sammen med arbeidsgiverne og arbeidsfolket øke kunnskapen om, og bevisstheten rundt trepartssamarbeidet, slik at det igjen blir det kvalitetsstempelet i norsk arbeidsliv det fortjener å være.

Økt bruk av egen fagkompetanse i drift og vedlikehold

Arbeiderpartiet ønsker i større grad å utføre arbeid på fylkesvegen med egne ansatte i vegavdelingen. Det fungerer som

et korrektiv i markedet og fylkeskommunen får større innsikt og forståelse for arbeidet som skal utføres. Det bidrar også til tettere samarbeid med entreprenørene og arbeidsfolket som er ute på vegnettet og jobber for fylkeskommunen.

Trafikksikkerhet

Trafikksikkerhet må løftes enda mer frem i det politiske arbeidet. Vi har dessverre sett enda flere ulykker i det siste og er langt unna vår felles 0-visjon.

Arbeiderpartiet vil aktivt bruke godkjenningen av fylkeskommunen og andre kommuner som et eksempel som trafikksikre kommune. Spisset satsing overfor risikoutsatt ungdom er en suksess og innsatsen må økes! Redusert fart og midtdeler er to viktige faktorer for å redusere alvorlige ulykker og dermed bidra til å nå målene innenfor trafikksikkerhet på de mest trafikkerte veiene våre.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- legge til rette for et høyfrekvent kollektivtilbud som sammen med nye gang- og sykkelveier tar unna for veksten.
- jobbe for rimeligere kollektivtilbud for de som reiser ofte, spesielt ungdom og studenter.
- jobbe for at Gråkallbanen skal driftes i egenregi
- jobbe for at alle nye ferger, hurtigbåter og busser oppgraderes til lav- og nullutslipp.
- jobbe for å etablere et eget «Innherredstog» på Trønderbanen mellom Åsen og Grong.
- at Trøndelag skal ta en lederposisjon i utviklingen av ny teknologi i lufttransporten.
- jobbe for at mobildekningen i fylket må

bli bedre, særlig gjelder dette langs ferdselsårene på land og sjø.

- ta ansvar for at større deler av arbeidet på fylkesvegene våre utføres i egenregi.
- at arbeidsfolket ivaretas gjennom krav om tariffavtaler i arbeidet fylkeskommunen setter ut på anbud.
- arbeide for at staten tar et større ansvar for å bidra med penger til teknologiskiftet til sjøs.
- at fylkeskommunen inngår forpliktende handlingsplaner med staten for å ta igjen etterslepet på fylkesvegene.
- at ordningen med LO-koordinator videreføres og styrkes.
- arbeide for at flere kommuner sertifiseres som trafikksikre kommuner.
- sammen med partene i arbeidslivet og myndighetene aktivt bidra til økte krav til seriøsitet i arbeidslivet.
- øke innsatsen for å utbedre rasfarlige strekninger på veg og trygge skredutsatte steder i Trøndelag.
- legge større vekt på innovasjon og erfaringer fra praktisk arbeid i driftskontrakter og investeringsprosjekter.
- holde fast på en strategi om medfinansiering - noe som er helt nødvendig for å kunne holde et akseptabelt investeringsnivå.
- jobbe for dobbeltspor på strekningen Melhus-Stjørdal.
- jobbe for at Miljøpakken utvides til Skaun, Orkland og Midtre Gauldal.

